

CIAŻA (48) sb f

cięża (38), **cięż** (7), [**cięża**], cięża a. cięż (3); cięża *RejRozpr*, *RejKup* (2), *Leop* (2), *RejZwierz* (2), *RejPos*, *KuczbKat*, *RejZwierc*, *WierKróc*, *SarnStat* (13), *KlonWor*; cięża : cięż *UstPraw* (13 : 7).

cięża, ciężej, ciężą (A sg), cięże : cięż : cięży, ciężą (I sg) *RejRozpr* (1 : - : -), *RejKup* (2 : - : -), *Leop* (1 : - : 1), *UstPraw* (13 : 7 : 3), *RejZwierz* (2 : - : -), *RejPos* (1 : - : -), *KuczbKat* (1 : - : -), *RejZwierc* (1 : - : -), *WierKróc* (1 : - : -), *SarnStat* (8 : - : 5), *KlonWor* (4 : - : -). [Formy wymienione w pierwszym członie stosunku wskazują na niewątpliwą formę N sg cięża, a formy w trzecim członie stosunku mogą dawać alternatywną rekonstrukcję formy N sg].

sg N ciężą (10), cięż (2). ◇ G cięż(e)j (5), cięży (1); -(e)j *RejPos*; -(e)j : -y *UstPraw* (4 : 1). ◇ D cięż(e)j (1) *UstPraw*, cięży (1) *Leop*. ◇ A ciężą (11), cięż (5). ◇ I ciężą (5). ◇ L cięż(e)j *UstPraw* (2), cięży (1) *SarnStat*. ◇ pl N cięże (1). ◇ G cięży (1). ◇ A cięż(e) (2).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. praw. Egzekucyjne zajęcie mienia ruchomego; *interdictio*, *interdictum* Cn (8) :

Zwrot: »(po)słać, posłany na cięż(ą)« [szyk zmienny] (5 : 1): Pomaga bog myle xiąż[ę] Połlanem ktobie na ciężą. *RejKup* C, z5v; Gdy kto prawem ná kiem co przeżyłcze/ iż tá rzecz iuż będzie odeflána do grodu/tedy ten co przeżyłcze/ ma dwa kroć fląć ná cięż *UstPraw* A3, Gv; *RejZwierz* 101; *RejZwierc* 234.

Szereg: »cięża i wwięzowanie« (2): A gdy mu bronić będą y cięży y w więzowania/ tedy go ma zdąć o to *UstPraw* A3, A3.

2. praw. Ruchomości zajęte sądownie na zaspokojenie pretensji wierzyciela lub celem skłonienia do jej zaspokojenia; *pignus* *JanStat*, *Cn*; *pignoratío* *JanStat* (36) : O Ciężey/ Winách/ dáníách. *UstPraw* G; á gdyby ciężáli człowieká niewinnego/ tákowemu ma być cięż wrocon [!] *UstPraw* G; thedy niemáią więcey brąć iedno to co ciężey należy. *UstPraw* Gv, G [12 r.], Gv; *RejZwierz* 101; A gdzieby zá ciężą zániedbál tey winy zapláćić: tedy nic niebacząc ná przeciwienie dźiedzicá [...] máiętności onego Kmiećią będą mogli/ y máią ie do Skárbu obróćić *SarnStat* 385; ná to tędzy máiąc baczenié/ iż cięże máią bydź w więtfzý cénie/ niż rzeczy/ o które bywa ciężano *SarnStat* 669, 353, 669 [3 r.], 892 *marg*, 925; *KlonWor* 73.

Zwrot: »wziąć, brąć ciężę; wzięta, brana cięża« [szyk zmienny] (3 : 2; 3 : 1): Więc potym przydą pobory [...] A nie dałzi wezmą ciężą Abo cię lámego zwiążą *RejRozpr* D4v; tedy ci co go ciężáli máią być winą karáni trzemá grzywnomá y łzkody máią nágradzić/ ktora wzięta winá ma przyść temu z czyiego dzyedzictwá cięż wzięto. *UstPraw* G, E4, G; *KuczbKat* 330; Abowiem nie zda sie łłufzna rzecz y doftáteczna/ áby zá ták znaczną łzkodę láfu cięża miála bydź bráná [*pignus recipi* *JanStat* 1113]/ álbo tylko áby ná cięży miał bydź karan. *SarnStat* 669, 657, 668, 912 *marg*.

W przen (4) : A tu sie vcz nędzny człowiecze/ iáko małz vydź onego okrutnego poborce czártá łprofnego [...] ktory zawnždy popifuie głowy tych którzy ją [*lege*: są] w poślufzeństwie iego/ á wyciąga ie ná okrutne podátki łwoie/ czyháiąc ná to/ áby ie miáło ciężey/ iáko niepoślufzne/ zágnał do obory łwoiey *RejPos* 19.

3. *Brzemię*, *ciężar*; *kara*; *onus*, *pondus* *Vulg* (4) : Czemułz by miał być łłufebnik twoy ku prozney cięży pánu memu Krolowi? *Leop* 2.Reg 19/35, 4.Reg 21/13; Tákuje też my bierzemy ná

fię wielkie ciężę/ K woley Páńfkiey polewce wiele przemiltzamy/ A nam szkodliwych rzetzy tát [!] zániedbawamy. *WierKróc* A4v; który dom od wżyítkich podatkw/ czynszów/ praw/ cięży [*impositione onerum JanStat* 221]/ y wydérków wolny czyniác ná Kollegium przerzeczoné oddawamy *SarnStat* 205.

Synonimy: 1. angaryja, fant, zastawa; 2. arest, szperunk, zapowiedź; 3. brzemię, kara.

Cf **CIAÐZANIE, CIAÐG, CIAÐZANIE, CIAÐZBA, CIAÐZENIE, CIĘÐZAR, CIĘÐZKOŚĆ**

MM